

Brüssel, 5. detsember 2022
(OR. en)

15654/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0233(NLE)

RECH 647
ERAC 12
PI 171
EDUC 413
COMPET 1001
IND 537
MI 916

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	14753/22
Komisjoni dok nr:	11789/22
Teema:	Nõukogu soovitus, mis käsitleb teadmiste väärimise juhtpõhimõtteid

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud nõukogu soovitus, mille nõukogu (konkurentsivõime) võttis vastu oma 2. detsembri 2022. aasta istungil.

NÕUKOGU SOOVITUS (EL) 2022/...,

[kuupäev],

mis käsitleb teadmiste väärindamise juhtpõhimõtteid

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 182 lõiget 5 ja artikli 292 esimest ja teist lauset,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 10. aprillil 2008 vastu soovitus 2008/416/EÜ,¹ mis käsitleb intellektuaalomandi haldamist teadmussiirde käigus ning ülikoolide ja muude riiklike teadusorganisatsioonide tegevusjuhise. Nõukogu väljendas oma 30. mai 2008. aasta resolutsioonis² soovitus ja tegevusjuhise üle heameelt ning avaldas neile toetust. Soovitus koos tegevusjuhisega andis tõuke paljudele avalikest vahenditest rahastatavatele teadmiste loojatele. Mõnes liikmesriigis on tehtud strateegilisi investeeringuid teadmussiirde taristusse ja teenustesse, näiteks tehnosiirdekeskustesse ja teistesse vahendajatesse, ning mõned liikmesriigid on hakanud rakendama intellektuaalomandipõhiseid poliitikameetmeid. Juhtalgatuse „Innovaatiline liit“ (2010) raames on töötatud välja täiendavaid meetmeid teadmussiirde edendamiseks ELi tasandil.
- (2) Nõukogu 29. mai 2018. aasta järeldustes, mis käsitlevad teadmiste ringluse kiirendamist ELis, leiti, et liit peab täiel määral ära kasutama enda loodud asjakohaseid teaduslikke ja tehnoloogilisi teadmisi ning tagama teaduse ja innovatsiooni projektide tulemuste tõhusama jõudmise ühiskonda ja tööstussektorisse, et maksimeerida teadusesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute mõju. Samuti kutsus nõukogu liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et uurida teadmiste ülekande parimaid tavasid ja neid vahetada, ning kutsus komisjoni üles töötama välja ja rakendama teadus- ja innovatsiooniprogrammide tulemuste levitamise ja kasutamise strateegiat, et veelgi suurendada nende kättesaadavust ja kasutamist ning kiirendada nende võimalikku kasutuselevõttu.

¹ Komisjoni 10. aprilli 2008. aasta soovitus 2008/416/EÜ, milles käsitletakse intellektuaalomandi haldamist teadmussiirdealastes tegevustes ning tegevusjuhendit ülikoolidele ja teistele riiklikele teadusasutustele (ELT L 146, 5.6.2008, lk 19).

² Nõukogu resolutsioon, mis käsitleb intellektuaalomandi haldamist teadmussiirdealastes tegevustes ning tegevusjuhendit ülikoolidele ja teistele riiklikele teadusasutustele.

- (3) Komisjoni 10. märtsi 2020. aasta teatises „Euroopa uus tööstusstrateegia“ ja seda ajakohastavas 2021. aasta teatises toonitati intellektuaalomandi haldamise tähtsust, eelkõige teaduskogukondade intellektuaalomandialase teadlikkuse suurendamist, ning teatati standardimisstrateegiast, millega toetatakse liidu huvide kindlamat kehtestamist. Liidu 25. novembri 2020. aasta intellektuaalomandi tegevuskava³ peamised prioriteedid, et toetada liidu taastumist ja vastupanuvõimet, hõlmavad intellektuaalomandi tõhusa kasutamise ja kasutuselevõtu edendamist ning lihtsama juurdepääsu tagamist intellektuaalomandi õigustega kaitstud varadele ja nende jagamise tagamist kriisi ajal.
- (4) Liidu standardimisstrateegia kohaselt on asjaomaste teadmiste ja oskuste arendamiseks oluline suurendada teadlaste ja innovaatorite standardimisalast strateegilist teadlikkust ning kaasata teadus- ja innovatsioonikogukond varakult standardite kehtestamisse. Selles strateegias on ühtlasi märgitud, et komisjon töötab teadlaste jaoks välja standardimisalase tegevusjuhise, et tugevdada standardimise ning teadusuuringute ja innovatsiooni sidemeid.
- (5) Nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järel dustes uue Euroopa teadusruumi kohta tunnistati, et vaja on täiendavaid jõupingutusi, et muuta liidu intellektuaalne ja teaduslik vara ühiskonna nõudmistele vastavateks uuteks toodeteks ja teenusteks. Nõukogu pidas tervitatavaks komisjoni algatust vaadata Euroopa uue tööstusstrateegia taustal läbi komisjoni soovitus 2008/416/EÜ.

³ ELi innovatsioonipotentsiaali rakendamine. Intellektuaalomandi tegevuskava ELi majanduse taastamise ja vastupidavuse toetamise suurendamiseks

- (6) Nõukogu 28. mai 2021. aasta järel dustes „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmine“ rõhutati, kui oluline on toetada riiklike teadussüsteemide reforme, et tagada teadlaskarjääri atraktiivsus ja käsitleda tasustamistasemete erinevusi, parandades samal ajal tunnustamis- ja hindamissüsteeme.
- (7) Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti käsitleva nõukogu soovitus (EL) 2021/2122⁴ kohaselt on teadmiste väärimdamine üks prioriteetne valdkond, milles võetakse ühismeetmeid Euroopa teadusruumi toetuseks. Selle pakti kohaselt on väärtuste loomine ning ühiskondlik ja majanduslik mõju osa liidu teadusuuringute ja innovatsiooni ühiste väärtuste ja põhimõtete kogumist, millega liikmesriigid peaksid arvestama oma teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemide väljatöötamisel.
- (8) Euroopa teadusruumi poliitiline tegevuskava 2022–2024, mis on lisatud nõukogu 26. novembri 2021. aasta järel dustele Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta, sisaldab meedet „ajakohastada ELi suuniseid teadmiste paremaks väärimdamiseks“. Selle meetme esimeseks tulemuseks on “Töötada välja ja kinnitada juhtpõhimõtted teadmiste väärimdamiseks“. Kõnealune meede hõlmab ka intellektuaalomandi aruka kasutamise tegevusjuhiste ja teadlastele mõeldud standardimist käsitleva tegevusjuhise väljatöötamist eesmärgiga anda üksikasjalikumaid suuniseid teadmiste väärimdamise teatavate aspektide rakendamise kohta.

⁴ Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti (ELT L 431, 2.12.2021, lk 1).

- (9) Avatud teadus, mis on teaduslikku protsessi käsitlev lähenemisviis, mis põhineb avatud koostööl, vahenditel ja teadmiste levitamisel, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määruses (EL) 2021/695,⁵ on liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide alusel töötamise üks tüüpmeetodeid ning Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti käsitleva soovitus (EL) 2021/2122 üks prioriteetne valdkond ühismeetmete võtmiseks. Komisjoni soovitus (EL) 2018/790⁶ õhutatakse liikmesriike kindlaks määrama ja rakendama riiklikku poliitikat teadusväljaannete levitamiseks ja neile avatud juurdepääsuks ning teadusinfo haldamiseks eelkõige Euroopa avatud teaduse pilve kaudu. Avatud teaduse poliitikaplatvormi lõpparuandes⁷ loetakse muu hulgas intellektuaalomandi väärtuse alase teadlikkuse suurendamine ja intellektuaalomandil põhineva vara haldamine teguriteks, mida üks innovatsiooniks loodud ühine teadusuuringute süsteem peab hõlmama. Nõukogu 10. juuni 2022. aasta järeldustes teadusuuringute hindamise ja avatud teaduse rakendamise kohta soovitatakse Euroopa teadusuuringute hindamissüsteemide arendamisel arvestada muu hulgas teadmiste väärindamisega.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 15).

⁶ Komisjoni 25. aprilli 2018. aasta soovitus (EL) 2018/790 teadusinfo kättesaadavuse ja säilitamise kohta (ELT L 134, 31.5.2018, lk 12).

⁷ Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, Mendez, E., „Progress on open science: towards a shared research knowledge system: final report of the open science policy platform“, Lawrence, R. (editor), Publications Office, 2020.

- (10) Komisjoni 19. veebruari 2020. aasta teatises „Euroopa andmestrategia“ ärgitatakse kasutama ära andmetest saadavaid sotsiaalseid ja majanduslikke eeliseid ning märgitakse, et see potentsiaal tuleks realiseerida üksikisikute vajaduste huvides ning luua seega väärtust majanduse ja ühiskonna jaoks. Andmepõhine innovatsioon saab tuua kodanikele väga suurt kasu, näiteks tänu personaalmeditsiinile, uuele liikuvusele ja Euroopa rohelisse kokkuleppesse antavale panusele.
- (11) Komisjoni 29. aprilli 2021. aasta teatises „Parem õigusloome: ühendatud jõududega parema õigusloome poole“ toonitati, et parem õigusloome nõuab muu hulgas teadusliku tõendusmaterjali kasutamist, et jõuda probleemi täpse kirjelduseni, mõista süvitsi põhjuslikke seoseid ja kujundada välja põhjendatud sekkumispõhimõtted; samuti on see abiks mõju hindamisel. Kvaliteetseid teadusuuringuid ei ole võimalik teha väga lühikese aja jooksul, mistõttu tuleb asjakohase tõendusmaterjali saamiseks vajadust tõendusmaterjali järele paremini hinnata ja koordineerida. See nõuab teadusringkondade paremat kaasamist reguleerimisprotsessi.

- (12) Komisjoni teatistes Euroopa haridusruumi saavutamise kohta aastaks 2025, teatistes Euroopa ülikoolistrateegia kohta ning teatistes jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta esitatud eesmärkide hulka kuulub valdkonnaüleste oskuste, nagu ettevõtlikkus, loomingulisus, kriitiline mõtlemine ja kodanikuaktiivsus, edendamine. Euroopa haridusruumi strateegilise raamistikuga edendatakse liikmesriikide ja peamiste sidusrühmade vahelist koostööd ja vastastikust õpet, näiteks töörühmades.
- (13) Teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteem on põhjalikult muutunud alates sellest, mil avaldati soovitus 2008/416/EÜ, mis oli eelkõige suunatud riiklikele teadusorganisatsioonidele⁸. Teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi on vaja ajakohastada, et keskenduda muutuvale teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis eri liiki osalejate loodud kõigi teadmusvarade väärtuse maksimeerimisele. Tähelepanu tuleks pöörata uutele väljakutsetele ja arengusuundadele, näiteks üha keerukamatele teadmiste väärtusahelatele, kujunemisjärgus tehnoloogia mõjul tekkivatele uutele turuvõimalustele, uutele koostöövormidele tööstuse ja akadeemiliste ringkondade ning avaliku sektori ja akadeemiliste ringkondade vahel, kodanike kaasamisele, samuti välissekkumisele teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas ning intellektuaalse vara haldamise vastastikkusele rahvusvahelise teadusuuringute ja innovatsiooni alase koostöö korral.

⁸ Mõiste „riiklik teadusorganisatsioon“ hõlmab nii tehnoloogiale spetsialiseerunud teadusorganisatsioone kui ka kõrgharidusasutusi, mis tegelevad teadusuuringute, arendustegevuse ja teadustöö alase väljaõppega ning saavad olulise osa rahastusest allikatest, mis on avalik-õiguslikud või osaliselt avalik-õiguslikud (nt heategevus- ja mittetulundusühingud).

- (14) Kajastada tuleks teadmiste väärimdamise kanalite ja vahendite mitmekesisust⁹, et võtta arvesse kestlikkust, sotsiaalprobleeme ja muid valdkonna poliitilisi prioriteete ning edendada valdkonnaülest koostööd mitte üksnes traditsioonilise tehnoloogiliste küsimustega seotud teadmussiirde puhul, vaid ka sellistes teadusharudes nagu sotsiaal-, humanitaar- ja kunstiteadused, pöörates sealjuures tähelepanu sotsiaal-, keskkonna- ja majanduspoliitika omavahelistele seostele.
- (15) Teadmiste väärimdamise juhtpõhimõtete eesmärk peaks olema võtta vastu ühine seisukoht, mis käsitleb meetmeid ja poliitikaalgatusi teadmiste paremaks väärimdamiseks liidus, sealhulgas järgmiste meetoditega: a) osalejate ringi ja tegevuse ulatuse laiendamine võrreldes soovituselga 2008/416/EÜ; b) keskendumine kogu teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemile ja selle seostele, osalejate koosloomele ning ühiskondliku väärituse loomisele; c) nende kohaldamisala laiendamine, et hõlmata intellektuaalomandi haldamine, ning rõhutada ettevõtluskultuuri, -tavade ja -oskuste arendamise tähtsust; ning d) uute vajaduste rõhutamine teadusuuringute ja innovatsiooni mõju suurendamiseks, näiteks uute ja püsivate poliitiliste probleemidega tegelemine, kodanike kaasatuse suurendamine ning parimate tavade jagamine erinevate teadus- ja innovatsioonitegevuses osalejate vahel.

⁹ Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, „Research & innovation valorisation channels and tools: boosting the transformation of knowledge into new sustainable solutions“ („Teadusuuringute ja innovatsiooni väärimdamise kanalid ja vahendid: teadmiste uuteks ja kestlikeks lahendusteks muutmise edendamine“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020.

(16) Teadmiste väärindamise juhtpõhimõtete põhimõisted tuleks määratleda järgmiselt.

„Teadmiste väärindamine“ on teadmistest sotsiaalse ja majandusliku väärtuse loomine, ühendades erinevaid valdkondi ja sektoreid ning muutes andmed ja teadusuuringute tulemused kestlikeks toodeteks, teenusteks, lahendusteks ja teadmistepõhisteks poliitikameetmeteks, mis toovad ühiskonnale tulu. Teadmiste väärindamisele keskendumine muudab vajalikuks soovitusel 2008/416/EÜ ulatuse laiendamise, et hõlmata kogu teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteem ning selles osalejad, kes on üha mitmekesisemad.

Teadmiste väärindamine tähendab paradigmuuutust, sest sellega tuuakse sisse uusi aspekte väärtuse maksimeerimiseks seoses lõpule viidud ja tulevaste teadusuuringute ning olemasoleva ja tulevase innovatsiooni ning teadmusvaradega, sealhulgas vaiketeadmistega; vaiketeadmised on kõik teadmised, mida ei saa teabena talletada ega edastada dokumentide, teadustööde, loengute, konverentside või muude suhtluskanalite kaudu. Niisuguseid teadmisi edastatakse tulemuslikumalt ühise sotsiaalse taustaga ja füüsiliselt üksteisele lähedal asuvate üksikisikute vahel¹⁰. Teadmiste väärindamine toob kasu poliitikakujundamisel ning loob näitajate ja mõõtmisvahendite väljatöötamisega uusi võimalusi teadusuuringute ja innovatsiooni seireks ja hindamiseks. See mõjutab teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamist ning lisab väärtust teadus- ja uurimistöödele ja nende tulemustele. Teadmiste väärindamises peavad osalema nii teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis tegutsejad kui ka teadmiste ja innovatsiooni kasutajad / neist kasusaajad, kusjuures erilist rõhku tuleb panna teadmiste kasutamisele, korduskasutamisele ning eri sektorite vahel toimuvale vastastikusele teadmiste vahetamisele ühiskonna heaks. Sellisena on teadmiste väärindamine laiem mõiste kui levitamine, mis tähendab teadmiste ja tulemuste teatavaks ja kättesaadavaks tegemist. Lisaks peaks teadmiste väärindamine aitama kaasa ÜRO kestliku arengu eesmärkide¹¹ ja Euroopa rohelise kokkuleppe rakendamisele.

¹⁰ OECD aruanne „Ülemaailmne talendikonkurents: kõrgelt kvalifitseeritud inimeste liikuvus.

¹¹ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassambleel 25. septembril 2015 vastu võetud resolutsioon „Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development“ („Muudame oma maailma: kestliku arengu tegevuskava aastani 2030“) (A/RES/70/1).

„Intellektuaalne vara“ hõlmab igasuguse teadus- ja innovatsioonialase tegevuse tulemusena saadud tulemusi, teenuseid või tooteid, näiteks patendid, autoriõigused, kaubamärgid, väljaanded, andmed, oskusteave, prototüübid, protsessid, tavad, tehnoloogiad, leiutised, tarkvara ja ärimudelid. Fookuse laiendamine kitsalt intellektuaalomandiõiguste haldamisele ja kaitsmisele keskendumiselt avardab samuti väärtuse loomise võimalusi. Kogu teadus- ja innovatsioonialase tegevusega loodud intellektuaalse vara väärtuse kasutuselevõtuks on vaja, et teadusuuringute ja innovatsiooniga tegelevad organisatsioonid haldaksid intellektuaalset vara laias tähenduses, tehes seda nii sellise intellektuaalse vara puhul, mida saab õiguslikult kaitsta, nagu patendid, autoriõigused ja kaubamärgid, kui ka sellise intellektuaalse vara puhul, mida saaks kasutada väärindamistegevuses. Selleks tuleb välja töötada haldusstrateegiad ning edendada eri- ja valdkonnaüleseid oskusi, et kasutada ära kogu loodud intellektuaalse vara väärtus. Teadmiste väärindamiseks on oluline intellektuaalse vara tõhus haldamine.

- (17) Avatuse põhimõtte toetab väärtuse loomist ning intellektuaalse vara haldusvahendite rakendamine võib tagada tulemuste parema kasutamise, aidata kaasa innovatsioonile ja suurendada teadustöö tulemuste üldist lisaväärtust¹². Põhimõtte „nii avatud kui võimalik ja nii suletud kui vajalik“ puhul on oluline mõista, et nii avatud teaduses kui ka avatud innovatsioonis, mille põhieeldus on innovatsiooniprotsessi avamine kõikide aktiivsete osalejate jaoks, et teadmiste ringlus oleks vabam ning teadmisi saaks muuta uusi turge loovateks toodeteks ja teenusteks, edendades tugevamat ettevõtluskultuuri,¹³ kasutatakse intellektuaalse vara haldamise vahendeid ja lähtutakse neist, järgides intellektuaalomandi norme. Teadusuuringute tulemuste mõistlik kasutamine sotsiaalmajandusliku kasu loomiseks suurendab ka teadusuuringute üldist väärtust ja tähtsust ühiskonna jaoks.

¹² Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, „Open science and intellectual property rights: How can they better interact? State of the art and reflections: executive summary“ („Avatud teadus ja intellektuaalomandiõigused. Kuidas saavutada nende parem vastasmõju? Tehnika tase ja arutelu: kokkuvõte“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022.

¹³ Euroopa Komisjon, teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, „Open innovation, open science, open to the world: a vision for Europe“ („Avatud innovatsioon, avatud teadus ning maailmale avatus – visioon Euroopa jaoks“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2016, lk 13.

- (18) Teadmiste väärindamise edukate algatuste vajalikeks komponentideks on ettevõtlustavad, -protsessid, -pädevus ja -oskused, samuti tavad, protsessid, pädevus ja oskused, mis hõlbustavad kodanike, kodanikuühiskonna ja poliitikakujundajatega suhtlemist. Et muuta teadmised uudseks väärtuseks, sõltumata sellest, kas need puudutavad järkjärgulisi innovatiivseid lahendusi või murrangulist innovatsiooni, tõenduspõhist poliitikakujundamist või kodanike heaolu, on vaja ennetavat/ettevõtlikku ja koosloomisel põhinevat / sektoriteülest kaasatust arvestavat suhtumist, tavaid või kultuuri koos ettevõtlusalaste sammudega mõnes või kõigis väärindamisetappides. Sel moel võiks väärindamine anda tõuke muudatusteks haridussüsteemides ja teadlaste karjäärides, et nende puhul võetaks rohkem arvesse oskusi, pädevusi ja suhtumist, mille tulemuseks on suurem loominguilisus ja ühiskondlik väärtusloome. Seetõttu on tulemuslikuks väärindamiseks ülimalt oluline arendada ja kasutada ettevõtlusele, mitmekesisusele ja kaasatusele/koostööle suunatud lähenemisviise.

- (19) Ettevõtlusprotsessid ja -meetodid on katsepõhise avastamise tulemus, ühiselt loodud meetmed, mis ületavad organisatsioonilisi piire ja hõlmavad mitut täiendavat pädevust. Selles kontekstis mõistetakse ettevõtlusprotsessi kui avastuspõhist meetodit turu ja ühiskonnaga seotud probleemide lahendamiseks ja võimalustest kinnihaaramiseks, mille raames arendatakse ja kasutatakse intellektuaalset vara eksperimentaalselt uudsete ja kasulike väärtuste (uuenduste) loomiseks konkreetse sidusrühmade hulga tarbeks. Niisugused protsessid ja meetodid nõuavad vajalikke sotsiaalettevõtlusalaseid oskusi ja suutlikkust, mis võimaldavad sotsiaalsete teadmiste levimist kommertsvaldkonnast kaugemale. Euroopa teadusruumi ja Euroopa haridusruumi strateegilise raamistiku võrgustike, abinõude ja vahendite koordineerimise avatud meetodi kasutamine kannustab teadmiste väärindamist ja sellega seotud oskuste arendamist.
- (20) Seetõttu peaks juhtpõhimõtted hõlmama ettevõtlustavade, -protsesside ja -oskuste arendamist, rakendamist ja juhtimist kõikidel ühiskonna tasanditel teadmiste väärindamisse kaasatud era- ja avalikes sektorites. Selle uue tegevusulatusetõttu peavad poliitikakujundajad kohandama vastavalt oma poliitilisi eesmärke ja rakendama teadmiste väärindamiseks vajalikke uusi lähenemisviise. Kõnealuste juhtpõhimõtete eesmärk on aidata liikmesriikide poliitikakujundajatel nimetatud nõudeid täita.

- (21) Seetõttu peaksid käesolevas soovituses sisalduvad juhtpõhimõtted puudutama poliitikaalgatusi, mis on suunatud kõikidele teadus- ja innovatsioonialase tegevuse ökosüsteemis osalejate kategooriatele, milleks on muu hulgas:
- akadeemilised ringkonnad, ülikoolid ja muud kõrgharidusasutused, teadus-, innovatsiooni- ja tehnoloogiaorganisatsioonid ning muud riiklikud teadusorganisatsioonid, samuti akadeemiad ja teadusseltsid ning valitsustevahelised algatused ja võrgustikud, nagu Eureka;
 - kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas kodanikuorganisatsioonid ja vabaühendused;
 - erainvestorid, rahastamis- ja investeerimisorganisatsioonid, sealhulgas sihtasutused ja heategevusorganisatsioonid;
 - üksikisikud, näiteks novaatorid, ettevõtjad, teadlased, õpetajad ja üliõpilased;
 - tööstussektor, sealhulgas väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd), iduettevõtjad, võrsefirmad, kasvufirmad ja sotsiaalsed ettevõtted;
 - sellised vahendajad nagu teadmus- ja tehnosiirde spetsialistid, inkubaatorid, teaduspargid, liidu, riiklikud ja piirkondlikud innovatsioonikeskused või -klastrid, intellektuaalomandi eksperdid, konsultandid ja innovatsiooni toetamise spetsialistid, teaduslase teavitustegevuse ja poliitilise kaasamisega tegelevad tööühmad, poliitikameetmete jaoks teadmiste loomisega / teadusnõustamisega tegelevad organisatsioonid ning kodanike kaasamise spetsialistid;

- riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused ja poliitikakujundajad;
- erasektori teadusorganisatsioonid; avaliku ja erasektori teenuseosutajad, nagu haiglad, ühistranspordi teenuseosutajad ja energiateenuseosutajad;
- teadustaristud, tehnoloogiataristud ning muud teadus- ja innovatsioonialast tegevust toetavad rajatised ja võrgustikud;
- standardimisasutused.

(22) Juhtpõhimõtted peaksid olema sõnastatud nii, et need oleksid kohaldatavad kõikide või enamiku põhjenduses 21 loetletud kategooriate suhtes. Juhtpõhimõtteid tuleks nende rakendamisel vastavalt sihtrühmale kohandada lähtuvalt tegevusjuhise dokumentidest, milleks on tegevusjuhise intellektuaalomandi arukaks kasutamiseks ja standardimist käsitlev tegevusjuhise teadlastele. Vajaduse korral võiks koos sidusrühmadega koostada ka muid asjakohaseid tegevusjuhise dokumente.

- (23) Juhtpõhimõtted ei peaks olema siduvad. Nende rakendamisel tuleks järgida rahvusvahelist, liidu ja liikmesriikide õigust ning neid tuleks võtta arvesse liidu õigusraamistiku muutmisel teadmiste väärimist toetavaks. Juhtpõhimõtteid tuleks rakendada eesmärgiga, et need annaksid võimalikult laiaulatuslikku ühiskondlikku kasu, sealhulgas panuse kestlikku ühiskonda kooskõlas liidu suunistega, mis käsitlevad võitlust välissekkumise vastu teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas¹⁴. Võimaluse korral ja arvestades konteksti tuleks väärimisalas tegevuses lisaks tavapärastele kasumit mõjutavatele teguritele võtta arvesse ühiskonna vajadusi ja kasu. Üheks näiteks on sotsiaalselt vastutustundlik litsentsimine, mille korral tuleks intellektuaalse vara litsentsimisel tagada, et lõpptoodete ja -teenuste hinnastamisega ei vähendata nende kättesaadavust. Juhtpõhimõtted peaksid keskenduma teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna investeeringute väärtuse maksimeerimisele lisaks traditsioonilisele teadmussiirdele ning kõigi osalejate kaasamisele teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi.

¹⁴ [Euroopa Komisjon, Teadusuuringute ja innovatsiooni peadirektoraat, „Tackling R&I foreign interference“, \(„Võitlus välissekkumise vastu“\) komisjoni talituste töödokument, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022.](#)

- (24) Teadmiste väärindamine on keeruline protsess, mis vajab märkimisväärselt vahendeid, et liidus oleks tagatud mitmesuguste vajalike oskuste ja kasvava suutlikkuse väljaarendamine ja säilitamine. Selleks on vajalikud pidevad ja ulatuslikud investeeringud, et arendada teadmussiirde ja teadmiste vahendamise spetsialiste ja korraldajaid, kes tegutsevad asjakohaste teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas osalejate vahendajatenä. Eriti oluline on julgustada VKEsid osalema tugevate riiklike ja piirkondlike innovatsiooni ökosüsteemide kaudu. Lisaks tuleks julgustada igas suuruses idu- ja kasvufirmade proaktiivsust ning tööstuspartnereid tuleks veenda olema riskide võtmisele avatud,

SOOVITAB:

et liikmesriigid ja Euroopa Komisjon kohaldavad teadmiste väärtustamisel järgmisi juhtpõhimõtteid.

1. Teadmiste väärimdamine teadusuuringute ja innovatsiooni poliitikas
 - a) Tagada, et oleksid olemas liidu, riiklikud ja piirkondlikud toetusstruktuurid, mis aitavad viia organisatsioonide kurssi käesoleva teadmiste väärimdamist käsitleva soovitusel kohaldamisalaga, hinnata selle mõju neile, võtta asjakohasel juhul kasutusele rahalisi ja muid vahendeid soovitusel järgimiseks ning töötada välja vajalikud strateegiad ja tavad selle rakendamiseks ja levitamiseks.
 - b) Tagada, et väärimdamise loomist käsitlevad poliitikameetmed ja tavad on asjakohasel organisatsiooni tasandil kindlaks määratud ning neid rakendatakse, levitatakse ja avaldatakse.
 - c) Tagada, et avalikest vahenditest rahastatavates teadusuuringutes ja innovatsioonialases tegevuses võetakse arvesse asjaomase tegevuse käigus loodud intellektuaalse vara võimalikult laia ühiskondlikku kasu ja väärimdamist, võttes samal ajal arvesse suveräänsuse küsimusi ja kaasates kõiki ökosüsteemis osalejaid.
 - d) Tugevdada struktuure, protsesse ja tavasid, mida rakendatakse teadusuuringute tulemuste ja teadusinfo kasutamisel avaliku poliitika kujundamiseks ja rakendamiseks ning standardite väljatöötamiseks ja muutmiseks.

- e) Edendada teadmiste väärindamise alastes eesmärkides ja tegevuses ja niisuguses tegevuses osalevate inimeste puhul võrdsust, mitmekesisust ja kaasatust ning vältida soolist kallutatust, näiteks mitmekülgsete uurimisrühmade ning teadusuuringute ja innovatsiooni erilaadse sisu kaudu, nii et need peegeldavad ühiskonna eri rühmade vaatenurki, käitumist ja vajadusi.

2. Oskused ja suutlikkus

- a) Edendada sellise pädevuse, niisuguste oskuste ja sellise suutlikkuse arendamist, mida on vaja, et toetada teadmiste väärindamise toiminguid, mis kaasavad kõiki sidusrühmi alates tudengitest, teadustöötajatest ja leiutajatest kuni ettevõtjate ja kutseliste vahendajateni ning alates teadmiste kasutajatest kuni poliitikakujundajateni.
- b) Tagada, et akadeemiliste ringkondade, tööstusvaldkonna ja avaliku sektori vahel liikumiseks on olemas süsteemid, et hõlbustada liidu, riiklikul ja piirkondlikul ja liidu tasandil teadmiste väärindamises osalejate oskuste arendamist ning pädevuse, kultuuri ja tavade vastastikust rikastamist, samuti elukestva õppe protsessina.
- c) Tagada, et intellektuaalset vara loovate isikute vaiketeadmisi tunnistatakse väärindamisprotsessi ühe elemendina. Oluline on edendada osaluspõhiseid koostöö lähenemisviise, mis võimaldavad innovatsiooni ja väärindamisse kaasata talente, oskusi ja vaiketeadmisi.

- d) Edendada ja võimaldada valdkonnaülest ja valdkonnavahelist koostööd, mis ei hõlma üksnes tehnoloogiavaldkondi, vaid ka näiteks sotsiaal-, humanitaar- ja kunstiteadusi, samuti koosloomisel põhinevaid lähenemisviise.

3. Stiimulite süsteem

- a) Töötada välja asjakohane ja õiglane süsteem ja seda rakendada, et luua stiimulid kõikide teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemis osalejate jaoks, eelkõige teadlaste, novaatorite, üliõpilaste ning ülikoolide ja riiklike teadusorganisatsioonide töötajate jaoks, et nad saaksid õppida, rakendada ja praktiseerida teadmiste väärimist, samuti meelitada ligi ja hoida talente.
- b) Näha ette meetmed ettevõtetele, eelkõige VKEdele, kodanikuühiskonnale, kodanikele, lõppkasutajatele ja ametiasutustele, et nad saaks osaleda aktiivse partnerina väärtust lisavate innovaatiliste lahenduste koosloomises, parandades nii teadmiste kättesaadavust ja kasutatavust, suurendades oskuste omandamist ning innustades edendama ühiseid katsetusi.
- c) Ärgitada ja motiveerida teadmiste väärimisega tegelevaid organisatsioone koguma, jagama ja kasutama parameetreid, mis parandavad teadmiste väärimises osalejate õppimist ja toimimist liidus, ning kõnealuseid organisatsioone selles tegevuses toetama.

4. Intellektuaalse vara haldamine

- a) Tagada, et kõikides teadmiste väärimdamisse kaasatud organisatsioonides on määratud kindlaks intellektuaalse vara haldamist käsitlevad poliitikameetmed ja tavad ning neid rakendatakse, levitatakse, avaldatakse ja edendatakse.
- b) Suurendada ülikoolide, teadusorganisatsioonide, ametiasutuste ja ettevõtjate teadlikkust intellektuaalse vara haldamise olulisusest rahvusvahelises keskkonnas, võttes samal ajal arvesse suveräänsuse küsimusi.
- c) Tagada, et intellektuaalset vara, mis on liidus välja töötatud avalikest vahenditest rahastatud teadusuuringute ja innovatsioonialase tegevuse käigus, hallatakse ja kontrollitakse viisil, milles võetakse arvesse ja maksimeeritakse sotsiaal-majanduslikku kasu, sealhulgas panust kestlikkusse kogu liidu jaoks.
- d) Suurendada avatud teaduse ja avatud innovatsiooni raames teadlikkust intellektuaalse vara haldustavadest ja -vahenditest ning nende kasutuselevõttu, et hõlbustada tulemuste ja andmete kasutamist innovatsiooni eesmärgil.
- e) Suurendada intellektuaalse vara tõhusat haldamist, näiteks toetades aktiivset portfelli loomist ja edendades platvorme, mis ühendavad intellektuaalse vara pakkumise ja nõudluse, et maksimeerida väärtuse loomist kõigi asjaosaliste jaoks.

5. Tähtsus riiklikes rahastamiskavades

- a) Kaaluda, kuidas tugevdada teadmiste väärtustamise põhimõtete rakendamist avalikest vahenditest rahastatavates teadusuuringutes.
- b) Kaaluda konkreetseid rahastamiskavu, mis täiendavad teadusuuringute rahastamist, eesmärgiga tagada, et juba varajases teadusuuringute etapis soodustatakse teadmiste väärimdamist, mis hõlmab vahendajate toetamist.

6. Vastastikune õpe

- a) Edendada ja toetada riiklikke ja riikidevahelisi vastastikõppe protsesse ja viise parimate tavade¹⁵, juhtuuringute, eeskujude ja saadud teadmiste levitamiseks ja jagamise õhutamiseks ning teadmiste väärimdamise ühtse kirjelduse väljatöötamiseks.

¹⁵ Parimate tavade näidete hoidla on kättesaadav Euroopa Komisjoni teadmiste väärimdamise platvormil, kuhu saab pidevalt esitada uusi näiteid parimatest tavadest.

- b) Võtta edukad teadmiste väärindamise organisatsioonid, ökosüsteemid ja algatused etaloniks, et töötada välja ja edendada ühiseid kontseptsioone, mudeleid ja stiimuleid, mis on suuniseks teadmiste väärindamise juhtimise ja protsesside hindamisel ja rakendamisel. Samuti kasutada eriteadmisi, võrgustikke ja õppetunde, mis on saadud asjakohastelt organisatsioonidelt, näiteks Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametilt, Euroopa Patendiametilt, Euroopa ettevõtlusvõrgustikult, Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudilt ning nende teadmus- ja innovatsioonikogukondadelt, samuti muudelt rahvusvahelistelt, Euroopa, riiklikelt või piirkondlikelt organisatsioonidelt.
- c) Ärgitada ülikoole ja riiklikke teadusorganisatsioone ühendama oma ressursse, eriteadmisi, andmeid ja taristut kõikides valdkondades, riikides ja piirkondades, et edendada veelgi vastastikõppe tavasid.

7. Parameetrid, seire ja hindamine

- a) Edendada koostööd, et kehtestada ühised kokkulepitud määratlused, parameetrid ja näitajad, mis hõlmavad teadmiste väärindamise mitmesuguseid kanaleid ning aitavad parandada liidu teadmiste väärindamise toimimist, võttes arvesse liikmesriikide ja teadmiste väärindamises osalejate erinevat tausta ja eri sektorite iseärasusi.

- b) Tagada, et teadmiste väärtustamise toimingute hindamiseks ja hindamiseks kasutatavad seire- ja hindamistavad on kooskõlas Euroopa teadusruumi laiema seireraamistikuga, ning minimeerida liikmesriikide ja sidusrühmade halduskoormust, arendades samal ajal koostoimet Euroopa teadusruumi muude asjakohaste poliitikameetmetega.

Soovitus 2008/416/EÜ asendatakse käesoleva soovitusega.

[koht], ... [kuupäev]

*Nõukogu nimel
eesistuja*
